

Sabinemåke

Xema sabini

Rødlistet art

faktaark

Sabinemåken er blant de mest sjeldne hekkefuglene på Svalbard. Den kan observeres over hele øygruppen sommerstid, men arten er kun funnet hekkende noen få steder. Større bestander finnes i Canada, på Grønland og nord i Russland. Sabinemåken er på mange måter en særegen art, som både i utseende og adferd skiller seg fra de andre måkene våre.

Status

Kategori sterkt truet (EN^o) på Norsk rødliste for arter 2010.

Kjennetegn

Sabinemåken er en liten, nett og mørkhodet måke med svakt kløftet stjert. I form og flukt kan den minne om en terne, med lette og flagrende bevegelser. Den har smalere vinger enn krykkje, men vingene er relativt store i forhold til kroppen. Kjønnene er like, men hannen er i gjennomsnitt noe større enn hunnen. Sabinemåka er 27-33 cm lang og veier 155-215 g. I sommerdrakt har den mørkegrått hode, hvit nakke, bryst og underside, mens ryggen og de indre delene av vingene er lyse grå. Den mørke grå hetta går i nedre del over til svart og danner en svart nakkering. De ytre håndsvingfjærene og hånddekkfjærene er svarte med hvite spisser. De mørke vingetegningene disse fjærene skaper er et artstypisk kjennetegn, men sabinemåken kan likevel lett forveksles med unge krykkjer som har lignende vingetegninger. Sabinemåken har svart nebb med gul nebbspiss og svarte bein. Den har rød øyehud-ring og er rød i munnviken. I vinterdrakt mister arten den mørke hetten som blir erstattet med hvitt, men beholder mørke tegninger på bakre del av issen og i nakken. Ungfuglene har en spraglete grå overside med mye grått på hodet og brystsidene. Sabinemåken har en høy, skjærende lyd "prrih", som gjentas i rask rekkefølge. På hekkeplassen har den i tillegg et vidt lydspekter.

Utbredelse

Sabinemåken hekker i de arktiske og subarktiske områdene av Nord-Amerika og Russland, i tillegg til på Grønland og Svalbard. Arten betraktes ofte som monotypisk, men fire underarter er beskrevet. Svalbardfuglene tilhører *L. s. palearctica*, som også forekommer i den vestlige delen av Sibir. På Svalbard er sabinemåken en sjelden og uregelmessig hekkefugl. Moffen, på nordsiden av Spitsbergen, er den eneste lokaliteten hvor arten har hekket regelmessig de siste

ti årene. Arten hekket sannsynligvis regelmessig i Kongsfjorden på begynnelsen av 1900-tallet. Det siste bekreftede hekkefunnet i dette området var i 1923. Enkelthekkinger er også registrert andre steder som på Lågøya, Kvitøya, i Isfjorden og Storfjorden. Det er sannsynlig at arten også hekker andre steder på øygruppen, men bestanden er uansett liten. Sabinemåken kan observeres på sjøen og langs kysten rundt hele øygruppen sommerstid. Arten overvintrer i åpent hav på den sørlige halvkule langs sørvestkysten av Sør-Amerika og utenfor vestkysten av Afrika.

Biologi

Sabinemåken hekker på mose- og gressbevokst tundra, og foretrekker spesielt små øyer hvor ferskvann forekommer nært sjøen. Utenom hekkesesongen tilbringer den tiden på åpent hav, men kan komme inn til kysten i perioder. Sabinemåken hekker vanligvis i eller i nærheten av rødnebbternekolonier, og drar nytte av beskyttelsen ternene gir. Sabinemåken forsvare også egg og unger, men er mindre aggressiv enn rødnebbterna. Reiret plasseres nesten alltid nær ferskvann, gjerne ved kanten av en fersk-

Sabinemåken kan i flukt kjennes på de markerte vingetegningene og det mørke hodet. Vingene er relativt store i forhold til kroppen og flukten ternelik. Arten overvintrer til havs på den sydlige halvkule utenfor kysten av Sør-Amerika og Afrika.

eller brakkvannsdam. Reiret er ofte kun en grunn fordypning i underlaget. Av og til føres reiret med litt gress eller tang. Normal kullstørrelse er to til tre egg. Eggene er olivengrønne med mørke, brungrønne flekker. Eggene ruges i 20-26 døgn av begge kjønn. Ungene forlater reiret bare noen timer etter klekking, og følger da foreldrene til en fersk- eller brakkvannsdam. Ungene føres av begge foreldrene, men tar også selv til seg næring. Dietten består hovedsakelig av insekter, men blir mer variert etterhvert som ungene blir større. Ungene blir flygedyktige etter ca. 20 dager. Familien forlater etterhvert hekkeområdet, og ungene holder trolig sammen med foreldrene til høsttrekket starter. De fleste ettåringene forblir i overvintringsområdene på den sydlige halvkule den første sommeren. Sabinemåken blir trolig kjønnsmoden i en alder av to år. Sabinemåkens diett på Svalbard er ikke godt kjent, men består trolig av småfisk og virvelløse dyr. Den kan også ta små spurvefugler, egg fra rødnebbterne og åtsler.

Bestandsstatus

Sabinemåken er blant de mest sjeldne hekkefuglene på Svalbard, og arten forekommer trolig årlig i et begrenset antall på 1-10 par. Bestanden på Grønland er i størrelsesorden 100-500 par, og har vært i vekst i perioden 1970-2000. Den globale hekkebestanden er liten, trolig mindre enn 10 000 par. Bestandsutviklingen på Svalbard er ikke kjent, men det har ikke vært registrert noen større endringer i antall fugl observert de siste tiårene. Hekkebestanden i Kongsfjorden på begynnelsen av 1900-tallet var aldri stor, og andre hekkefunn er primært av enkeltpar bortsett fra på Möffen og i Storfjorden. Det er ikke kjent noen spesielle trusler mot arten på Svalbard. Ferdsløse og forstyrrelse på hekkeplassen kan imidlertid være en potensiell trussel. Klimaendringer i form av endringer i havnivå og endret næringstilgang er en annen potensiell trussel. Sabinemåkene på Svalbard trekker over store avstander, og er avhengig av gode næringsområder både langs trekkuten og i overvintringsområdene. Endret næringstilgang i disse områdene som følge av klimaendringer eller annen menneskelig aktivitet kan også være en trussel på sikt. Uhell hvor olje kommer på sjøen kan være en potensiell trussel i enkelte områder.

Arten ble første gang observert av Edward Sabine på vestkysten av Grønland i 1818, derav artens navn.

Referanser

Bakken, V., Runde, O. & Tjørve, E. 2003. Norsk ringmerkingsatlas. Vol. 1. Stavanger Museum, Stavanger. 431 s.

Bakken, V. 2000. Sabine's gull *Xema sabini*. In: Anker-Nilssen, T., Bakken, V., Strøm, H., Golovkin, A., Bianki, I., Tatrinkova, I. (Eds.) The status of marine birds breeding in the Barents Sea region. Tromsø: Norsk Polarinstitut, 2000. P. 82–83.

Day, R. H., I. J. Stenhouse, and H. G. Gilchrist. 2001. Sabine's Gull (*Xema sabini*). In The Birds of North America, No. 593 (A. Poole and F. Gill, eds.). The Birds of North America, Inc., Philadelphia, PA.

Strøm, H. 2006. Svalbards fugler. S. 86-191 i K. M. Kovacs & C. Lydersen (red.). Sval­bards fugler og pattedyr. Polarhåndbok Nr. 13, Norsk Polarinstitut.